

Monumentnummer*: 504833

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 1 november 1996
Kadaster deel/nr: 82957/24

*Monumentnaam***

Paviljoen 'Vondelpark'

Complexnummer

504733

Complexnaam

Vondelpark

*Woonplaats**

Amsterdam

*Gemeente**

Amsterdam

*Provincie**

Noord-Holland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Vondelpark	3		1071 AA	Amsterdam		

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Amsterdam	R			8324
Amsterdam	R			6450

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

Een in de noordwestelijke hoek van het Vondelpark in 1879-1881 opgetrokken CAFE-RESTAURANT met KASTELEINSWONING, genaamd het Vondelpark Paviljoen, naar een ontwerp in Italiaans-renaissancistische stijl van W. Hamer in opdracht van het bestuur van de Vereniging tot aanleg van een Rij- en Wandelpark te Amsterdam. Aan beide zijden van de perceelafscheiding een beeld van een stroomgodin. In 1890 werd het paviljoen aan de oostzijde uitgebreid met een restaurantzaal, eveneens naar ontwerp van W. Hamer. Oorspronkelijk waren er drie zalen voor elk 100 bezoekers met daarachter de keukens, waskamers en de toiletten. In de benedenverdieping bevonden zich de wijn-, bier-, provisie- en ijskelders alsmede de bergplaatsen voor brandstoffen, tafels en stoelen. In 1924 werd de brede toegangstrap naar het terras gesloopt en vervangen door een ingang in de benedenverdieping. Inwendig werd het pand in opdracht van H. de Graaff van de firma Zomerdijk Bussink verbouwd

tot een deftig restaurant waarbij het trappenhuis werd vernieuwd en er in de benedenverdieping enige publieke ruimten werden ingericht. In de Tweede Wereldoorlog namen de Duitsers bezit van het gebouw dat in 1947, na een grondig herstel in opdracht van H. van den Eerenbeemt, weer open ging als Internationaal Cultureel centrum. In 1952 kwam het paviljoen in handen van de gemeente Amsterdam die het pand onder meer verhuurde aan de stichting het Holland Festival. In 1973 vestigde het Nederlands Filmmuseum zich in het gebouw dat het twee jaar later ingrijpend liet verbouwen. In 1991-92 is het pand gerenoveerd waarbij de 'Franse Zaal' in oorspronkelijke staat werd teruggebracht alsmede de later aangebouwde restaurantzaal. In de 'Japanse Zaal' (thans de tweede bioscoopzaal) werd een authentiek stucplafond uit de bouwperiode blootgelegd en gerestaureerd. In de eerste bioscoopzaal werd het interieur van de voormalige Parisien-bioscoop van Jean Desmet aan de Nieuwendijk ingebouwd. De lambrisering, wandbespanning, plafonddelen, lampen en twee deurstellen vormen onderdelen van dit interieur. Deze zijn van museale waarde maar niet van monumentale waarde voor het pand.

N.B. Zowel de entree met tochtal als de boven de zijvleugels gelegen dakloggia zijn niet oorspronkelijk en vertegenwoordigen geen monumentale waarde.

Omschrijving

Op een samengestelde plattegrond opgetrokken voormalig cafe-restaurant. De voorgevel bestaat uit een drie vensterassen breed middendeel van drie bouwlagen (begane grond, hoofdverdieping, tweede verdieping en een kapverdieping) onder een schilddak bedekt met leien. Aan weerszijden hiervan twee lagere, uit drie traveeën bestaande, zijvleugels van twee bouwlagen onder een plat dak die beide op de hoeken worden afgesloten door een travee met torenvormige opbouw onder een met leien bedekt koepeldak bekroond met een torenhelm. De in rustica uitgevoerde bakstenen benedenverdieping met natuurstenen pilasters dient enerzijds als basement voor de gepleisterde verdiepingen en anderzijds als een vijf meter breed terras. De verdieping zwenkt in het midden van de voorgevel naar buiten en loopt aan de oostzijde geheel om de zijgevel heen en aan de westzijde slechts een travee. Aan de zijkanten bevinden zich twee monumentale bordestrappen die naar het terras leiden. De getoogde vensteropeningen zijn alle voorzien van sierijzeren traliwerk en een gepleisterde sluitsteen. De balustrade rond het terras bestaat uit kandelaberzuiltjes tussen natuurstenen posten onder een dekplaat. Het monumentale geheel gepleisterde middendeel heeft op de hoofdverdieping drie grote rondboogvormige vensters in het in rustica uitgevoerde muurvlak tussen gecanelleerde Ionische halfzuilen. Boven de vensters een fries met festoenen onder een uitkragende gootlijst met guttae. De bovenliggende balustrade is opgebouwd uit kandelaberzuiltjes tussen posten. De gootlijst en de balustrade lopen door over de zijvleugels. De tweede verdieping is eveneens voorzien van drie rondboogvormige vensters tussen gecanelleerde halfzuilen onder een fries. Leerlingen van de voormalige Quellinusschool aan de Vondelstraat 9 hakten voor de bekroning van het middendeel uit zandsteen het door Pomona en Flora geflankeerde Amsterdamse stadswapen en de beide leeuwen, die schilden vasthouden met de jaartallen 1864 en 1880. De zijvleugels op de hoofdverdieping tussen het middendeel en de hoektorens bestaan beide uit een drie traveeën brede loggia die toegang geeft tot het terras. De loggia's hebben een kruisribgewelf en steunen op Composiete zuilen. Beide hoektraveeën zijn voorzien van een pilasterstelling, op de hoofdverdieping een Composiete orde en op de tweede verdieping zijn de pilasters voorzien van fantasiekapitelen. Op de hoofdverdieping gepleisterde boogvelden boven de openslaande deuren onder een fries met festoenen. Boven de boogvelden beeldhouwde sluitstenen. Op de bovenverdieping gekoppelde rondboogvensters met roedenverdeling en aanzet- en sluitstenen. Bovenliggend met open-trygliefen fries onder een flauw uitkragende gootlijst en een ajour balustrade met op de hoeken spitsvormige bekroningen. De hoofdverdieping aan de rechterzijgevel (O) bestaat uit zes traveeën

tussen Composiete pilasters. De twee rechter traveeën zijn lager uitgevoerd, hebben geen bovenliggende balustrade en zijn voorzien van segmentvormige vensters. De overige vormgeving en decoratie zijn identiek aan het middendeel van de voorgevel (zie boven). De linker zijgevel (W) is vier vensterassen breed en is voorzien van drie blinde vensters en op de hoek van openslaande deuren met een gepleisterd boogveld. Ook hier pilasters en een uitkragende gootlijst met bovenliggende balustrade. De twee stroomgodinnen voor de beide bordestrappen zijn van gietijzer en afkomstig uit Frankrijk. Ze zijn waarschijnlijk gemaakt door de 'Societe des fonderies du Val d'Osne'. De amphorae boven hun hoofd waren oorspronkelijk bestemd als lampehouders.

Interieur

De 'Franse Zaal' bevat een authentieke decoratie in een neo Lodewijk XIV-stijl. De wandbespanning is tijdens de laatste restauratie vernieuwd, zoveel mogelijk het oorspronkelijke idee benaderend. De 'Japanse Zaal' bevat een oorspronkelijke 19de-eeuws stucplafond.

Waardering

Het Vondelparkpaviljoen, met oorspronkelijke en deels toegevoegde interieuronder delen, is van algemeen belang vanwege de architectuur- en cultuurhistorische en typologische waarde als vroeg en goed bewaard gebleven voorbeeld van 19de-eeuwse restaurantarchitectuur en vanwege de specifieke verbanden met de ontwikkeling en aanleg van het Vondelpark als eerste openbaar park in Amsterdam. Bovendien van belang vanwege een aantal zeer waardevolle interieuronderdelen. Het paviljoen neemt bovendien een belangrijke plaats in binnen het oeuvre van W. Hamer.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Horeca

Functie

Café-restaurant